

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censuris Ecclesiasticis, Aliisque Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Decisiones Casvum Conscientiæ Ex Doctrina Consiliorvm Martini Ab Azpilcveta Doctoris Nauarri collectæ, & iuxta librorum iuris Canonici dispositionem in suos Titulos distributæ

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13903

DECISIONVM CASVVM CONSCIENTIÆ

Ex doctrina Consiliorum Martini ab Azpilcueta Doctoris Nauarri
collectarum.

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De Iudicijs.

SYMMARIVM.

- 1 Sodomie crimen mixti fori est, & ab vtriusque fori iudice puniri potest.
- 2 Episcopus cum verbaliter a se depositis dispensare valet.

DECISIO I.

Ex cons. 1. in vtriusque.

Evdex Ecclesiasticus laicum confessum tantum per tormenta crimen Sodomie cum sua propria vxore commissum absque irregularitate iudici seculari pena mortis ab eo castigandum tradere nec potest nec debet; sed facit officio suo satis, ca stigando eum Canonicè aliquo iusto exilio, & alijs pœnis pœnitentialibus, absque hoc, quod eum iudici laico puniendum tradat; præsertim cum Sodomia cum propria vxore admissa minus peccatum sit, quam cum alia persona, sed & confessio per tormenta exacta minus legitima probatio est: quia tamen Sodomie crimen mixti fori est etiam canonicè scilicet a Iudice Ecclesiastico puniendum, Iudex etiam laicus talem laice punire valet. argum. capit. felix, §. præmissis, de pœn. in 6. Panor. in cap. tuæ, de procur. & Felin. in c. de ijs, sal. 11. de accusat.

DECISIO II.

Ex cons. 2. in vtriusque.

Episcopus cum verbaliter a se depositis, etiam post depositionem verbalem, dispensare potest, præsertim si in sententia sua, vel Vicarij sui hoc faciendi potestas reservata sit, dummodo depositio illa ob adulterium, vel alia crimina eo minora, vel saltem non maiora, facta sit. Sin vero depositio talis ob hæresim, vel alia enormia crimina facta fuerit, cum eo dispensare nequit. Pan. Felin. Dec. & DD. in c. at si clerici, §. de adulterijs, de iudic.

TITVLVS II.

De foro competenti.

SYMMARIVM.

- 1 Episcoporum depositio, & eius causæ cognitio hodie soli Papæ reservata est.
- 2 Canones de iurisdictione ordinaria deponentes omnem ordinariam includunt.
- 3 Nouitius persona ecclesiastica censetur, tum quoad beneficium canonis, tum fori, pro tempore quo in nouitiatu perseverat.

DECISIO I.

Ex cons. 1. alias 2.

Quamuis olim Concilium Prouinciale, vel Metropolitanus, de causis criminalibus Episcoporum cognoscere, & contra eos procedere poterat, c. Quamuis, 3. quæst. 6. glo. in ca. biduum, 2. q. 6. Hodie tamen nec Metropolitanus aliquis, nec Concilium Prouinciale, nec alius quisquam Papa inferior de hæresi contra Episcopos cognoscere, aut informationem capere, aut processum contra aliquem Episcopum suspectum, aut accusatum de alijs grauioribus causis, ad effectum transmittendi probationes, & processum ad Romanum Pontificem, etiam si hæretice prauitatis Inquisitores sint a Sede Apostolica deputati, sine expresse Papæ mandato facere, aut formare possunt; ex Conc. Trid. sess. 24. c. 5. de refor. et inquisitores de hæresi in 6. sed omnis Episcoporum depositio, & eius cognitio Papæ referuatur.

DECISIO II.

Ex cons. 2. alias 9. de privileg.

Cum canones disponentes aliquid de iurisdictione ordinaria fouenda tollenda, vel moderanda, non solum ordinariam iure communi competentem, sed etiam illam, quæ consuetudine præscripta, vel Privilegio, vel alio iusto iure, & titulo competat, includunt; ex eo quod lex generaliter loquens generaliter sit intelligenda, cap. solita, §. siua, de maiorit. & obedien. & iurisdictione ordinaria quocunque iure iusto quæsitæ proprie ordinaria est: cap. vii. de offic. ordin. Possunt Abbates etiam non exempti, & alij, quibus olim, vel ex præscripta consuetudine, vel aliquo Privilegio clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatim cum ordinario, vel priuatiuè cognoscere competeat; etiam hodie non obstante Concilio Tridentino sessione 24. cap. 20. §. omnes causæ, de ref. eadem iurisdictione vti; cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur & iurisdictione Abbatis iusto iure, & titulo quæsitæ, etiam ordinariæ censentur.

DECISIO III.

Ex cons. 5. in Nouis. deest in antiq.

Nouitius cum persona ecclesiastica censetur, non solum quoad beneficium canonis cap. si qui suadente, 17. q. 4. sed etiam fori, argum. cap. duo sunt genera, 12. q. 1. & ibi Io. Andr. & Dom. & Franc. in cap. beneficium, de reg. in 6. pro tempore quo in nouitiatu perseverat, subiacetque suis prælati, sicut & professi; Inde est, quod sicut cognitio, & punitio delictorum religiosorum professorum, ad iudices ecclesiasticos, & prælatos eorum pertinet: ita etiam & nouitiorum; poterit q. prælati contra nouitium pro homicidio tunc perpetrato procedere, eumq. torquere, si opus fuerit per aliquem clericum, vel religiosum non per laicum, nisi in locis, in quibus consuetudo id licitum fecit, arg. c. vniuersitatis, de sent. exc. in 6.

TITV.

TITVLVS III.

De Ferijs.

SYMMARIVM.

- 1 Festum ob paruitatem, aut necessitatem operæ non violatur.
- 2 Missa ab audienda quæ distantia, & quos excuset.
- 3 Famuli artificum in ferijs laborantes peccant, nisi necessitates excuset.
- 4 Missa ab audienda excusantur agafones, qui vt minus impendant, longe se recipiunt.
- 5 Missam vt audiant pastores ouium, Dominus eorum curare debet.
- 6 Scribendi actio, quando opus seruuile sit.

DECISIO I.

Ex cons. 1. in vtriusque.

- 1 **L**icet festum ob paruitatem materię non violetur, & necessitas magna etiam a festo colendo excuset si tamen aliqua fiant quæ communiter a Magistratibus Ecclesiasticis prohibentur, a peccato omnino transgressores imunes non censentur; quamuis habita ratione paruitatis materię, & necessitatis a mortali peccato excusari possint.

DECISIO II.

Ex cons. 2. alias 3.

- 2 **A**gricolæ locantes operas suas mensuras pro certis locis remotis ab ecclesijs circiter tria, aut quatuor miliaria, quamuis aliquando, ratione ætatum, si admodum senes sint, vel temporum si pluuia sit in aliqua saltem abundantia, aut inundationes, & loca periculosa, & luosa, fuerint, ab audienda Missa diebus sacris excusantur, si tamen robusti sunt, nec aliud vrgens impedimentum adest, ex eo solum quod tribus miliaribus, aut circiter a loco, vbi Missa audienda est, distant, nullatenus sunt excusandi.

DECISIO III.

Ex cons. 2. alias 3.

- 3 **F**amuli artificum seruientes eis aliquot annis, vt eorum artes discant, si coacti a suis Dominis & magistris seruuila opera faciant, non proponunt discedere ab eis nolentibus eos aliter docere, peccant diebus festis laborando nisi necessitas artificum magna, aut propria excuset, etiam audito sacro: multoque magis si sacrum audire omittant; Nec a Confessarijs suis absolui possunt, nisi deinceps desistere firmiter proponant.

DECISIO IV.

Ex cons. 4. in vtriusque.

- 4 **A**gafones, seu agentes equos, ac miliones pauperes extra vrbes & castra commorantes in hospitij & locis plurimum distantibus ab ecclesijs, & in quibus minoris emuntur necessaria ab audienda Missa excusantur, si principaliter huiusmodi loca, & diuerforia, vt minus impendant & non vt ab auditione Missæ excusentur, adeant ex Na. in Man. c. 13. & ca. 22. nu. 3.

DECISIO V.

Ex cons. 5. in vtriusque.

- 5 **P**astores ouium longe ab Ecclesijs constituti, si possunt, ita inter se conuenire debent, vt vel maior pars, vel aliqui saltem Missas audiant, nec illis seruire debent, qui custodes ad id necessarios locare nolunt: cum vt Missas audiant pastores ouium Domini eorum curare teneantur.

DECISIO VI.

Ex cons. 6. in Nouis deest in antiquis.

- 6 **C**um opus seruuile, opus manuarium sit magis propriè seruis conueniens quam ijs, quibus seruitur, ex Na. in Man. c. 13. num. 3. quamuis scribendi actio, prout est opus per animi prudentiam, id est, prout significat legem condere, aut librum componere, opus seruuile non sit, quando

ramen ex vna scriptura alia similis transcribitur, actio seruilis est. Non tamen ex eo solum opus seruuile aliquid efficitur, quod ob lucrum, vel mercedem fiat, ita Ca. 2. q. 122. art. 4. Nauar. in Man. cap. 13. num. 5. & 12. Quando autem in die festo conceditur alicui facultas laborandi, ea solum opera concedi censentur, quæ vir bonus & prudens in spektis circumstantijs personarum, causarum, siue occasionum generis operum, & alijs arbitrabitur. Arg. 1. ff. de iure delib. & c. de causis, de offic. deleg. Ita vt maius tempus ad aliquid consuegendum, vel ad barbas radendas, & capillos circuncidendos concedi poterit, quam ad fodiendum in agro vel potandam vineam.

TITVLVS IV.

De causa possessionis.

SYMMARIVM.

- 1 **P**ossessio beneficii renunciati ipso iure non perditur, & sic spoliatus potest agere de spolio.

DECISIO I.

Ex cons. unico. alias 1. de offic. iudic. ordin.

- 1 **P**ossessio beneficii per promotionem, vel renunciationem spontaneam ipso iure non perditur, donec relinquat possessionem, vel ab ea legitimè expellatur, vnde gesta interim a possessore valent, adeo, quod si spoliatur de spolio contra spoliante[m] iuste agere possit, ita Inn. in ca. super hoc de renunciat.

TITVLVS V.

De Restitutione spoliatorum.

SYMMARIVM.

- 1 **L**egis humane mutatio vitanda, nisi eius utilitas præponderet.

DECISIO I.

Ex cons. 1. in vtriusque.

- 1 **Q**uamuis omnia, quæ sunt iuris humani Summus Pontifex mutare possit & mutatio valerit, licet aliquando fieri non deberet; ea. Quæ ecclesia. de constit. a culpa tamen nõ excusatur, si absque iusta causa extiterit, & maioris momenti esset Reipublice quam malum, quod ex immutatione sequeretur: c. ridiculum. dist. 12. & S. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. præsertim cum ex mutatione illius ad alicuius præiudicium, & bonorum spoliacionem procederet.

TITVLVS VI.

Vt lite pendente nihil innouetur.

SYMMARIVM.

- 1 **M**onasterium S. Trinitatis Minimorum de vrbe, a quo fuit datum sit & a quibus regendum sit.

DECISIO I.

Ex cons. unico in antiquis, alias consil. 9. de constit. in Nouis.

- 1 **M**onasterium S. Trinitatis Minimorum in Monte Pinicio in vrbe Romana, a Rege Francorum ita fundatum est, & ab ipsomet S. Francisco de Paula eiusdem ordinis institutore hoc priuilegio donatum, vt semper per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inueniantur, qui inibi resident, & cultui diuino insistere voluerint, regatur; sin autem non reperiantur Galli illud inhabitare volentes, tunc & per alios regi, & inhabitari poterit; pariterque si locus sup-

TITVLVS IX.

De Probationibus.

Hic Titulus deest in Nouis.

S Y M M A R I V M.

Literis episcopi sigillatis, et non subscriptis in his, que eius officium tangunt, creditur.

DECISIO I.

Ex consil. 1. alias 1. de fide instrumenti.

1 Sicut literis Episcopi sigillatis, & non subscriptis in his, que ad officium eius pertinent; etiam sine Notarij sub- scriptione creditur; ita Deo, in c. post cessionem, de prob. Ita etiam, & beneficij collatio literis Notarij, & sigillo Episcopi munitis, & testibus, sine scriptura Episcopi probatur, c. 1. & 2. de fide instrum. Rota dec. 38. de prob. in antiq.

TITVLVS X.

De Testibus, & attestationibus.

S Y M M A R I V M.

1 Testis, qui falsum testando nullam ledit, irreligionem committit, non iniustitiam. 2 Credere non tenetur filius matri asserenti ipsum vortum emis- sisse.

DECISIO I.

Ex consil. unico, alias 5. de crimine falsi.

1 Testis, qui falsum testando nullam ledit, quamvis contra religionem peccet, ex S. Tho. 2. 2. q. 91. & 97. ar. 4. qui tamen contra iustitiam non peccat, ad restitutionem que iustitie commutative actus est, vt ait S. Th. 2. 2. q. 62. ar. 1. & q. 70. ar. 4. & N. in M. c. 17. n. 6. & 1. non tenetur; sed satis est, vt peccati commissi peniteat; Sin vero ex falso testi- monio proximus damnum sustinuit tenetur dictum suum antequam sententia feratur reuocare, saltem debitando suum testimonium falsum ei in toto, vel in parte prodesse poterit, c. Præterea, de testib. cogen. S. Tho. in d. q. 70. ar. 8. Man. c. 25. nu. 40. & aliam satisfactionem pro ratione dā- ni ex falso suo testimonio illati facere.

DECISIO II.

Ex consil. 2. in Nouis, deest in antiquis.

2 Credere non tenetur filius matri asserenti ipsum vortum in infirmitate emisisse: sicut nec credere matri suæ nuptæ tenetur, quod eum ex alio viro per adulterium genuit.

TITVLVS XI.

De Testibus cogendis, vel non.

Hic Titulus deest in antiquis.

S Y M M A R I V M.

1 Clericus testimonium in causa sanguinis ferendo peccat.

DECISIO I.

Ex consil. 1. in Nouis, deest in antiquis.

1 Clericus testimonium in causa sanguinis ferens, non solum peccat, sed etiam si sequatur, occisio, vel mutilatio, irregularis efficitur c. Sententiam, ne clericis, vel monachi. Vnde nec ad tale testimonium ferendum cotam iudice seculari cogi potest, c. Quanquam 14. q. 1.

TITVLVS XII.

De fide instrumentorum.

S Y M M A R I V M.

1 Antiquitas instrumentorum, quod valeat ad rei proba- tionem.

2 Testi-

potest, vltra quam reperiantur habitantes nationes & alie, alij etiam aliarum nationum mixtim habitare poterunt. Quo privilegio stare, solus Generalis pro conuentualibus, & filijs illius Monasterij; alios Monachos eisdem ordinis, in alijs Monasterijs professos, no- lentibus Correctore, & maiore parte conuentus illius Mo- nasterij, saltem licet inter Generalem, & eundem conuen- tum pendente, recipere non potest: Quod si secus fecerit, eundem Monasterij fratres Generali obedire non tenentur, sed modeste appellare superiorem adire possunt, & debent; per quam appellationem, & iuridicam superioris aduocationem, sententia, & censura Generalis contra eos late suspenduntur.

TITVLVS VII.

De sequestratione possessionum, & fructuum.

S Y M M A R I V M.

Sequestrum est rem, de sequestr. possess. concordia partium non tollitur.

DECISIO I.

Ex consil. 1. in vtrisque.

Sequestrum positum in iure Clem. 4. de sequestr. possess. concordia partium non tollitur, sed eo vsque durat, donec iudex litem finitam, & concordiam validam esse declarauerit; ne alias aliquando vna pars dicere possit litem non esse extinctam nec concordiam esse validam: sicut a simili quamuis suspensio facta quoad aliquod certum tempus per aduentum illius tollitur, quia nulla potest esse dubitatio de illius aduentu; suspensio tamen facta donec satisfaciatur, non tollitur donec iudex declaret esse satisfactum: quia possit vna pars id affirmare, & altera negare ex Inn. in c. cum bonæ, de acta. & qual.

TITVLVS VIII.

De Confessione.

S Y M M A R I V M.

Confessio prior quando præualeat posteriori, & quando non.

DECISIO I.

Ex consil. unico in vtrisque.

1 Ict regulariter confessio prior ceteris paribus posteriori præualeat, cap. per tuas, de probatione. Panorm. in conf. 71. par. 1. fallit tamen, quando posterior est per tormenta extorta, vel iurata iuramento, quod est tortura que dam spirituales ex Pan. in d. c. per tuas. non autem prior; Et etiam cum prior est facta metu saltem reuerentiali, vel in loco non libero; posterior autem sine vilo metu, & in loco libero. Gloss. in c. præsens 20. q. 3. vnde puella, opera patris ingressa Monasterium, animo quocumque vellet, exiit, si post aliquot annos persuasa ab Abbatisa Monialis fiat; quod egre ferens pater, qui eam nuptui tradere cupiebat protestatur de nullitate professionis, eamque ab Episcopo examinari faciat, quæ respondit simpliciter se esse Monialem; postea autem e Monasterioeducta, & a Communiario examinata iureiurando respondit se nunquam potuisse fieri monialem posteriori, non priori confessioni eius standum est, & pro nullitate professionis iudicandum attendo quod prior illa confessio sine iuramento, & in loco non libero, & ex timore reuerentiali Abbatisæ præsens facta fuerit, secunda vero cum iuramento, & in loco libero: attendo etiam quod confessio mulierum in his, que ad matrimonium carnale, vel spirituale pertinent in loco libero, & plenæ libertatis fieri debeat, ea. c. loci, de spons. I. c. idem, sess. 2. de ref. Matr. c. 6. & sess. 25. c. 17. de reg. adeo, vt timor reuerentialis efficiat, ne confessio etiam quo ad forum exterius valere censetur. Gl. in d. c. præses, & c. 1. de his, que vi. Man. cap. 2. 2. num. 51.

Testimonium literarum Penitentiariae, quante auctoritate sit.

DECISIO I.

Ex consil. 4. in Novis. deest in antiquis.

Sicut antiquitas decem, aut saltem 30. annorum facit præsulum in omnes actus etiam extrinsecos, in eisque interuenisse solemnitates, ac requisitam agentium potestatem; ita etiam & duo antiqua instrumenta transumpti, in quo refertur ipsum originale, ad ius patronatus alicuius probationem sufficere videntur.

DECISIO II.

Ex consil. 4. in Novis. deest in antiquis.

Quamuis Maior Penitentiarius antequam per Pium V. extrau. 85. inc. in omnib. 1569. officium Penitentiariae restingeretur a d. forum conscientie de absolutionib. & dispensationib. quas in vtroque foro faciebat, publicum testimonium dabat; tunc tamen nec ipse, nec ij, quibus vt in dicto foro conscientie absoluant, & dispensent, mādāt, iuste illud dare possunt, sed neque si darent, aliquid proficeret; quia licet iudex f. exterioris viso tali instrumento, & cessante aduersario, dissimulare posset, ac ita se gerere cum prædictis, ac si ligati non essent in præiudicium tamē parus, tali instrumento fidem adhibere non tenetur.

TITVLVS XIII.

De iureiurando.

S Y M M A R I V M.

- 1 Iuramento qui promittit aliquid non facturum, id faciendo peccat.
- 2 Procurator post mortem mandantis, iuramentum decisorium deferre non potest.
- 3 Iuramentum de non ludendo, saltem ad ludos malos, seruandum, sed ex causa relaxari potest, etiam ab Episcopo.
- 4 Iuramentum vi extortum non obligat, conditionale sic, sed facile remittitur.

DECISIO I.

Ex consil. 1. alias 3.

Qui accepto mandato de renunciando beneficium in fauorem suum, cum iuramento promittit, se non usurum illo mandato, nisi reseruata certa pensione alicui; si postea illo utatur, & post quaesitam possessionem rogatus, vt se obliget ad soluendam pensionem, quam referant voluit resignans ad certa opera pia, quamuis peccet viendo prædicto mandato ad resignandum contra factum iuramentum, cap. Si vero, de iure iur. & c. quamuis, de pact. in 6. nullam tamen ex illius iuramenti transgressione irregularitatem, aut inhabilitatem ad beneficium illud retinendum incurrit, Arg. cap. quarelam, & c. tua, de iureiur. nec post adeptam possessionem beneficij aliquid in signum gratitudinis, vel paupertatis, vel subuentionis intuitu, resignandi soluens, quoad forum conscientie, simoniam committit, c. tua de simonia Man. ca. 23. n. 107. quia intentio, & animus resignantis, vt resignatarius hoc vel illud faciat post habitum beneficium, nihil nocet, quod id forum conscientie, nisi exprimat, & deducatur in pactum: Hanc tamen gratitudinem resignatarius erga resignantem caute exercere debet, ne quoad forum exterius virtute Bullæ Pij V. Extrauag. intolerabilis, edita anno, 1569. quæ est 87. in ordine, Ma. c. 23. nu. 110. confidentia præsumi possit.

DECISIO II.

Ex consil. 2. alias 5.

Procurator constitutus in causa ciuili, & factus Dominus litis, mortuo suo principali, re integra nec subire, non deferre iuramentum litis decisorium potest; non

solum, quia mandatum procuratoris regulariter re integra morte mandantis expirat, Clem. si. de procur. ca. Mandantis, de offic. deleg. inter causas, ff. mandati, sed etiam quia iuramentum decisorium, specialissimum mandatum requirit, quale procurator, mortuo mandante habere non potest.

DECISIO III.

Ex consil. 3. alias 1.

Iurans non ludere ad Cartillam, siue cartretam, siue Primeram, & similes ludos vitiosos, & malos, sub pena audeundi Ierosolymam, promissum seruare tenetur, illamque si iuramentum fregit adire obligatur, sicut obligaretur, qui voueret non ludere sub simili pena, & ludere illicitè; potest tamen iuramentum illud iusta de causa etiam ab Episcopo relaxari, sicut & votum. Man. c. 12. nu. 75. Per Cruciatam vero a fractione iuramenti, quamuis non voti audeundi Ierosolymam Confessarius absolueret potest, Cum iuramenti relaxatio de audeundo terram Sanctam Papæ referuata non sit, sicut est relaxatio voti ipsius faciendi, cap. ex multa, de voto, & gl. ibi, & Extrau. Etsi d. omni, de pe. & remis. Man. d. num. 75. & præsertim cum dispensatio huius non concedatur specialiter confessario legitime per Cruciatam electo, sicut illius; Sicut econtra aliquando per Iubilæum relaxari potest a Confessario votum audeundi Ierosolymam, & non iuramentum, cum in eo solum detur facultas dispensandi super votis nulla facta mentione de iuramento, quæ sunt diuersa ab illis, & a diuersis non fit illatio, l. Papinianus, ff. de minoribus, maxime in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes, c. quæ a iure, de reg. iur. in 6.

DECISIO IV.

Ex consil. 4. alias 2.

Quamuis iuramentum absolute metu, seu vi præcisa factum vix inueniri poterit, quod voluntas hominis ad actum aliquem immediate ab ea productum volendum, aut nolendum vi præcisa cogi non possit, S. Th. 1. 2. quaestio. 9. artic. 4. & 5. Man. præiud. 6. num. 2. & 4. violentum autem sit a principio extrinsecò, passio non opitulante; huiusmodi tamen iuramentum violenter vi præcisa factum, iuramentum non obligat, cap. Sacris, de his, quæ vi, c. presbyteros, d. 36. conditionale verò præstitum, dummodo licitum sit, iuramentum obligat, c. verum, si verò de iureiur. quamuis absolutio in tali casu iuste peti possit, & præstanda sit, c. 1. & c. debitores tit. eo.

TITVLVS XIV.

De præscriptionibus.

S Y M M A R I V M.

- 1 Beneficij onera in fundatione posita, implenda sunt, nisi legitima præscriptione sublati sint.
- 2 Præscriptione 40. annorum res aliena iuste possidetur.

DECISIO I.

Ex consil. unico in vtrisque.

Licet regulariter qualitates, & onera a patrono in fundatione beneficij imposita sub peccato, tam iure antiquo, c. Eleutherius 18. q. 2. & c. ceteri dilectus, de consil. & c. super eo, de iurepatr. quæ nono Cõc. Tri. scilicet 13. c. 5. de resimplenda, & seruanda sint; quia tamen lex posita a patrono in fundatione beneficij, firmior esse non potest quàm lex posita a Papa in Ecclesia gubernatione, cum a potentiori causa maior producat effectus, l. cum multa, C. de bo. qua lib. ideo sicut lex aliqua sine a Papa, siue Regis a principio non recepta, nec seruata, non ligat, c. in istis, §. leges, d. 4. & Fel. in c. 1. de treg. & pactis neque lex patroni beneficium in fundatione imposita ab initio nec recepta, nec seruata, vim obligandi beneficium, aut in foro exteriori, aut interiori habet, sed beneficium sufficit, quod lex illa vel non mouet, et esse a principio seruata, quia facta non præsumuntur, nisi probentur, c. cum in iure, de offic. deleg.

leg. & l. m. ad. princ. vel si recepta, & seruata fuerit, quod legitima prescriptione sublata sit, & quod beneficium illud aliquo tempore, quadraginta scilicet, vel circiter annis liberum ab oneribus in fundatione iniunctis ab ipsius & predecessorum suis bona fide possessum fuerit; cum in bonis, & iuribus ecclesiasticis per lapsu triginta, vel quadraginta annorum etiam in valde prauidicialibus titulis esse praesumatur. cap. de quarta, c. ad aures, c. illud autem de praeser. Bald. tract. de praeser. 3. par. 3. part. 9. 10. num. 27. & possessor in dubio bonam fidem habere censetur. Gl. in c. Sanctorum, verb. sincere. & in c. si diligenti, ver. bona fide, de praeser. Iura vero antiqua cum Tridentino solum de oneribus, & qualitatibus beaeficiorum, quae semel recepta, & seruata, nec aliqua postea prescriptione legitima sublata sunt, intelligenda sunt.

DECISIO II.

Ex consil. 3. & 5. in Nouis desunt in antiquis.

Prescriptione 40. annorum res aliena iura conscientia possidetur; dummodo praescribens nec sciebat, nec scire debuit rem alterius esse; quam tamen ignorantiam probabilem non habere censetur is, qui in domo sua publica documenta habuit rem alterius esse.

TITVLVS XV.

De sententia, & re iudicata.

S Y M M A R I V M.

- 1 Sententia in non citatum, vel inauditum lata est nulla.
- 2 Regulariter verbo defensionis, non appellationis, uti solent.
- 3 Delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet socius criminis in iudicium vocetur.

DECISIO I.

Ex consil. unico, alias 5. de appel.

Sicut omnis sententia a iudice incompetente lata, capit, sicut super, de offic. deleg. vel in damnam particularis persona, saltem sine causa rationabili, & ab eo, qui non habet Regalia, seu qui superiorem recognoscit, Pan. in c. cum omnes, de consti. est ipso iure nulla; ita etiam & contra non citatum, vel non auditum legitime, ordinatio, vel sententia data, ipso iure nulla censetur, ca. Nos in quaquam, 2. q. 1. a. quocumque superiore sine ab Imperatore, Clem. pastoralis, de re iud. siue a Papa feratur, c. 1. de causa posses.

DECISIO II.

Regularis licet grauatus verbo appellationis, & petitionis Apostolorum, quo seculares Clerici vtuntur, uti nequeat, remedium tamen defensionis, quae est iuris naturalis, quam appellatio in se includit, uti potest, cum Religiosus peior se conditionis esse non debeat, quam alij, sed melioris, nec magis grauati, quam alij, sed lege minus propter quod sunt eis multae immunitates, & privilegia concessa, c. 1. de priuileg. in 6. vn de taliter grauatus etiam si non possit appellare, aut per viam appellationis ad superiorem accedere; potest tamen per viam simplicis querelae superiorem grauatus adire. Pan. & alij in ca. dilecti, 2. de appell. & superior, causa cognita, ea facere tenetur, quae bonus & rectus iudex ad se appellanti legitime faceret, cum tineris ar. eptio ad superiorem, vim & effectum appellationis obtineat, c. dilecti, 2. de appella.

DECISIO III.

Ex consil. 2. in Nouis, deest in antiquis.

Delinquentibus duobus vnum delictum, ob quod incurritur irregularitas, quamuis contra vnum intentata sit actio in iudicio, si tamen defectu probationis absolutus sit, alter virtute Concilij Trid. scilicet 24. c. 6. de refor. ab ordinario dispensari potest, eo quod delictum istius in iudicio deductum non sit, quamuis socius criminis in iudicio vocatus sit. Res enim inter alios acta, alijs non praedicitur, quibus res iudicata non nocet, l. 1. & 2. C. res inter

alios acta. Nauarr. in Man. cap. 27. num. 254. vnde cum illius delictum adhuc occultum sit, ordinarius in eo dispensare valet.

TITVLVS XVI.

De Appellationibus.

S Y M M A R I V M.

- 1 Legatus Cardinalis reuenter recusari potest.
- 2 Appellare a sententia definitiva, vel ab interlocutoria quando liceat.
- 3 Appellari potest ad Papam ab omni sententia definitiva.
- 4 Appellare quando Regularibus liceat.

DECISIO I.

Ex consil. 1. alias 3.

Quamuis Legati a latere sententia, & iudicium sine causa recusari non debet, honeste tamen, & reuenter recusari potest, cap. Noui, de appel. & Pan. & Dec. ibi. cum etiam & totum vnum Concilium Provinciale recusari, & ab eo appellari possit, c. Suspecti, 3. q. 5. Pan. & Fel. in c. 1. de iud.

DECISIO II.

Ex consil. 2. alias 1.

Iudex in omnibus casibus, in quibus legitime appellatur, hoc est, intra legitimum tempus, a ab eo, de appell. in 6. seu decendum, Auth. Hodie, C. de appel. appellationi deferre tenetur. Et quamuis olim tam a definitiva, quam ab interlocutoria regulariter in omni causa appellare licebat: a definitiva quidem non expressa iusta causa appellandi, cap. 1. de appel. in 6. dummodo non sit causa, in qua, vel a iure, vel ab homine remouetur appellatio: (quia iustitiam a definitiva appellare non licet, nisi exprimat iusta causa ad appellandum); c. licet, de off. ord. & glibi, & cap. Romana, §. si autem, de appel. in 6. Ab interlocutoria autem iure canonico scriptis, & expressa iusta causa appellandi, c. vt debitus honor, de appel. & c. 1. de appel. in 6. post Concilium tamen Tridentinum, sess. 13. c. 1. de ref. & sess. 24. ca. 20. de refor. ab interlocutoria in causis criminalibus appellare non licet, nisi quando grauamen per illam illatum non possit per appellationem a definitiva tolli, sed nec a definitiva etiam appellari potest in causis visitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis; quod tamen ita intelligendum est, vt non nisi iusta de causa expressa id fiat, c. Romana, §. si autem, de appel. in 6. & iudex qui iuste appellationi non desert, puniendus est, c. de priore, de appel. & c. 1. de appell. in 6.

DECISIO III.

Ex consil. 3. alias 2.

Abonni sententia definitiva, vel habente vim definitivae Concilij Provincialis ad Papam, vel ad Concilium Generale appellari potest, c. 1. de iudic. & regulariter appellatio iusta sententiae executionem, & inde sequuta su spendit, l. 1. ff. nihil nouari pen. appe. nisi in casu quo iudex procedit cum clausula, omni appellatione remota, c. Pastoralis, de appel. vel cum appellatur a sententia ex communitationis, d. cap. pastoralis, §. verum, vel ab alijs censuris, c. is cui, §. si de senten. ex. in 6. vel cum appellatio est frivola, cui iudex a quo non deuulit, cum appellationibus, de appell. in 6.

DECISIO IV.

Ex consil. 4. alias 4.

Cum appellatio defensio quaedam sit, c. cum inter, de except. & non qualiscumque, sed quae iure naturae debetur, & proinde nemini deseganda sit, Clem. pastoralis, §. ceterum, de iudic. non solum potest religiosus in causa civili, & criminali, sed etiam in causa immoderate correctionis ad suam innocentiam tuendam, ad superiorem appellare, & recurrere, cap. reprehensibilis, & cap. de priore, & Dec. ibi, de appel. & c. licet, de off. ord. & glo. & Pan. ibi, & superiorem nimis in eum fruente, de monasterio fuere

gere licet, nec propterea dicitur, aut erit Apostata. Bald. in capit. ad nostram, de appell. Immo Abbate odio grauantem monachum iuste arma pro defensione sua monachus accipere potest. Card. in Cle. 1. §. praefata. de statu mon. Et iniuriam, & irreligiosè validè facit superior, qui iustas appellationes a se oppressorū non admittit, nec licentiā dare vult prosequendi, & aduerti superiorum, peiusq; facit qui subditum suum in carcerem inedia torquendum coniecit, donec appellationi, & iustae defensionis renūciat, & grauius puniri debet, c. de priore, de app. & glo. & Dec. ibi. eum in-

re naturæ, & canonico omnibus oppressis appellatio concedi debeat, c. Ad Romanam 1. & 2. 2. q. 6. a qua cōcessione nullo ynquam iure religiosus reperitur exclusus. Quod sius, c. ad nostram, de app. aliquādo religiosus appellationem prohibere videatur, de nō oppresso, & iniusta de causa appellante, loquitur; sed neque Concilium Tridentinum sess. 2. 5. capit. 4. de Reg. appellare vetat religiosum, sed solum adire superiorem sine licentiā Praelati prohibet, quod longe diuersum ab appellatione est, & a diuersis, & separatis illatio fieri non potest, l. Papinian. ff. de minorib.

Finis Libri Secundi.

DECISIONVM CASVVM CONSCIENTIÆ

Ex doctrina Consiliorum Martini ab Azpilcueta Doctoris Nauarri
collectarum.

LIBERTERTIVS.

TITVLVS I.

De Cohabitatione Clericorum, & Mulierum.

S V M M A R I V M.

- 1 Fornicator notorius est suspensus, & nisi prius peniteat, celebrando sic irregularis.

DECISIO I.

acerdos fornicator notorius suspensus est, c. praeter, distin. 31. & nisi prius peniteat, celebrando irregularis efficitur. c. Si qui sunt, dist. 81. Man. c. 25. nu. 76. & quamuis in foro interiori sola penitentia interior sufficit cum sacramentali confessione ad hoc, vt irregularitatem non incurrat, quam ante actam penitentiam celebrando incurret. Turrec. in d. c. si qui sunt, §. verum. in foro tamen exteriori etiam requiritur exterior, cum in hoc foro de non apparentibus, & non existentibus idem iudicium sit, c. si Sacerdos, de offic. ord.

TITVLVS I.

De Clericis non residentibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia simplicia de consuetudine residentiam non requirunt.
- 2 Lex prior, vel posterior generalis non tollitur, sed limitatur per specialem.
- 3 Seruitium 40. annorum ecclesiae praestitum a residentia non liberat.
- 4 Parochus ex iusta causa, & licentiā a residentia excusatur.
- 5 Regularis beneficium residentiam requirens canonice adeptus, in eo residere tenetur.
- 6 Residentis, sicut alij similes residere solent, an excusetur.
- 7 Consuetudo non residendi in similibus excusat a residentia

per fundatorem imposita.

- 8 Consuetudo, quod interessens certis officijs diuinis lucretur distributiones pro illis, & alijs assignatur, est iuri contraria.
- 9 Distributiones quotidiana ei debentur, quem necessitas corporalis tenet.
- 10 Residere censetur, qui de mandato superioris abest.
- 11 Canonicus inferuendo praelato suo fructus, non distributiones percipit.
- 12 Dispensatio superioris iusta de causa a residentia, & promotione ordinum excusat.
- 13 Beneficiariorum residentium, & morientium suis ecclesiarum fructus successoribus debentur.
- 14 Distributiones quotidianas canonicus absens percipere nequit.
- 15 Anniversarij sub distributionibus quotidianis non comprehenduntur.
- 16 Litigans circa iura sui beneficii iustam causam non residendi habet.
- 17 Canonicus frequenter absens ab horis, vt parochiali inferuiat, distributiones non lucretur.
- 18 Beneficium curatum habens, residere, & per se curam exercere tenetur.

DECISIO I.

Ex consl. l. alius 4.

1 **C**um constitutiones penales benignius interpretandae sint, c. in penis, de reg. iur. in 6. & consuetudo saltem immemorialis omni iuri humano praedictet, c. super quibusdam, de verb. signif. non tenetur habens Capellaniam in Ecclesia Cathedrali vi constitutionis Sixti V. (Editi) hoc non extat in Bullario, autem contra non residentes promulgata, ad reddendum in ea, dummodo ab immemoriali tempore Capellani praefata Capellae absentes dictis Capellanis per suos Vicarios seruierint, c. cum omnes, de constit. nec cultus Diuinus inde minuitur: maxime cum beneficia simplicia de consuetudine residentiam non requirant. Innoc. in cap. in. de cleric. non resid.

DE.